

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9118 : 1-30.

Ett kronobröllop i Mo 1857
av

C. A. R. L othigius. Upp: 1863.

Avskrift ur 'Föréningen för Smålands minnen, 1sta
Afdelningen.'

J. S. Dahlberg

M. 9118:/

Ett kronobröllop i Mo 1857

av

C.A. R. Lothigius.

Inledning.

Då man skall namngifva ett ting, är det ju en regel, att man bör benämna det efter dess skarpast framträdande karakter. Ingen har strängare iakttagit detta, än den, som i tidernas morgon kallade ett Härad i Småland M o.

Jordnånen i Häradet består nämligen af ett ytterst tunnt lager matjord, hvarunder den hvitröda alfwen framblickar redan wid första spadtaget. Denna torftiga mark bär dock vackra skördar, visserligen ej af hwete, råg ja knappast af hafra; men vår stolta resliga fura borrar i den sina ofantliga rötter -- Sandjord bewext med barrskog är just, hvad allgogen kallar mo.

Häradet är en enda sammanhängande skog, blott här och der afbruten af de i Småland så ofta förekommande in-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sjöarna och den krans af löf~~sk~~kog, de gemenligen hafwa.

Wär Herre har förmodligen tyckt häradet vara wanlottadt, och derföre skänkte han det den stora jernklumpen Taberg. Utan Taberg och den ymniga skogstillgången, skulle Mo vara en obebyggd ögen med blott här och der spridda mänskliga Warelsar, som med swårighet skulle kunna aftvinga den magra jorden sitt dagliga bröd.

Malmforsling till de många i Häradet belägna masugnarna, kolbränning och boskapsskötsel äro hufwudnäringarne.

Om wintren synas tjocka rökhvirflar från milorne gifwande lif åt den allwarliga skogen. Öfverallt på vägarne möter man Mobons sotiga godmodiga anlete wid malmlasset eller i kolryssen, sjungande sina muntrae trallar så, att det genljuder i furudungarne. Tillfölje af sitt rörliga lefnadssätt är Mobon ständigt glad och munter, och den stakka motionen bildar stora wälbyggda män. Mobon har dock för mycket af Smålänningens födgeni, för att blott försla råämnena till masugnen. Han vet äfven att tillgodo-

göra sig det beredda järnet. Hvarje bonde och torpare har sin egen smedja och året om höres släggans allvarliga, klingande ljud derinne.

Här tillverkas det liar, hwarmed Vest och Östgöter afmeja sina rika fält. Här göres jernkedjor, yxor, slaktarknifvar, ullsaxar m m allt af förträfflig beskaffenhet; ty Mobon sätter en ära i att göra allt bastant. På ortens marknader får Mobon först försälja sina wackra långdaga kreatur. Mooxarne wärderas som förträffliga dragare och äro lättfödda, i det att de äta hvad andra orters kreatur rata (försmå).

I dessa djupa skogar, fjerran från det förderfliga umgänget med stadsbon, hafva fädrens seder och bruk till närwarande tid bibehållit sig oförändrade, måhämda bättre, än någon ~~ik~~andorstädes i Småland. En kort tid har jag warit bland detta årliga folk, som lefwer ett par hundra år efter sin tid. Lifligt står för mitt minne det storartade kronobröllop, som den rike smeden Gunnar Gun-

narsson på Gunnarsbo höll för sin dotter och till hwilket jag såsom gäst i Stengårdshults prestgård blef inbjuden. Wid bröllop och begrafningar framträda folkets plägseder rikast. Dem, jag iakteg på förenämnde bröllop, skall jeg nu söka beskrifwa.

Mobon will liksom pastor Glasell, att alla religiösa förättnings skola hållas i kyrkan. Om än kölden är så stark att det knäpper i stafwertopparne, skall dock barnet döpas i kyrkan och der förblifwa under hela Gudstjensten. Alla bröllop hållas derföre äfven på Söndagen. En lördags eftermiddag stod wintern 1857 Prosten S^s gamle rack förspänd framför trappan, och snart höll der äfwen en enbetssläda, för hwilken den trettioårige trotjenaren, hästen Möller, war spänd. Prosten och två döttrar placerade sig i racken och den älsta dottern lyckliggjorde mig och gamle Möller. Som wi hade mer än sex fjerdingwäg att färdas innan wi kommo till bröllopsgården, woro wi ute i god tid.

Hvad finnes herrligare, än att på godt slädföre en klar

Skriv endast på denna sida!

winterdag glida fram genom en stor allvarlig barrskog?

Dén friska grönspan sticken bjert af emot den nyfallna snön. Den dystra susningen i trädens kōpper väcker allvarliga wemodsfulla tankar. Ja! jag vågar påstå att de herrliga Småländska barrskogarne äro en hufwudorsak, hvorför wi så högt ålska vår födelsebygd. Kärleken till dem gör, att wi elektrisēmas af wisor sådane som Bursells; "I Smålands furudungar."

Snart kommo wi till stället, der den hwitstammiga björken i sin rimfrost stod glittrande liksom wore den besatt med tusentala diamanter, då en wämlig solstråle belyste dess krona.

Wid vägen uppsatta, nedtill skalade granbuskar antydde, att wi började nalkas målet för vår färd. Wi fore genom åtskilliga äroportar af granris, hwari målade och förgyllda ägg (förmodligen en sinnebild af werldens fåfänglighet) 'dinglade'. Snart gledo wi in på bröllopsgården, der wi till Polles och Snoppens stora förskräc-

kelse emottogos med salut. Mamle Möller war förmodligen
wan wid dylik hedersbewisning, ty fastän ~~Mes~~¹¹ Andriette
uppmannaðe mig att hålla wäl i tömmarne syntes han ej hå-
gad att göra några snedsprång. Som en uppmärksam uppmärk-
sam riddare wille jag kasta mig ur släden, för att befria
min dam från fällen och få henne på 'terra firma; då jag
af henne underrättades att det ej war enligt med god ton,
att så brådska med urstigningen. Vi skulle 'välvommas,' in-
nan vi lemndde åkdonen. Brudgummen bjöd oss ett win, som
mycket påminde om rom och bruden bjöd oss bakelser, som
starkt smakade skäp. Efter 'välvomningen' lyfte jag min
dam ur slädan, Med svårighet fick jag en pojke att taga
hand om känten Möller. Pojken tyckte det varo svårt att
skiljas från kamraterne, som sysselsatte sig med det äd-
la spelet 'kronwägg' eller, som det hä r kallades 'leka
klöfwer'. Vi skulle nu in i 'Storstugan.' Wid ingången
stod brudens far, den ståtlige Gunnar, hållande i handen
en ölstånska af silfwer, hwarur han först själf tog en

duktig klunk och derpå räcktes den till den ankomne gästen. Då wärden drack sade han: "Jag dricker dig välkommen i mitt hus." Härpå swarade gästen innan han drack: "Gud signe fader Gunnars hus." Jemte oss kom nu upphörligen folk från alla håll till bröllopsgården, och emot togess på samma sätt och infördes i Storstugan. Här skulle förningen aflevereras. Skulle den kallas 'hederlig,' måste den bestå af minst halfpundskakor sursött bröd, två ostkakor eller s.k. 'brynostar', en sötost, en pannkaka, ett grötfat, en kalfstek en smörbytta samt en sorts besynnerlig torta. Som de flesta gummorna woro 'hederliga,' samlades på detta sätt en ofantlig massa mat. Jag började tro, att bröllopet skulle stå i 14 dagar i stället för 'dagarna tre', om alla dessa 'Gudsgåvor' skulle kunna uppätas, men jag hade då ej begrepp om hwad, som kan gömmas i en Mobölings uttänjeliga 'wåmb.'

Tjenarne och kocken (kokerskän) förglömmas ej wid detta frikostiga tillskott, utan erhålla af hwarje matlag hvar sin större rågbrödkaka.

Skriv endast på denna sida!

Då M^{ll}. Andriette aflämnat vår förning tågade wi upp på öfva våningen och inträdde uti den storstugan motsvarande 'Swalen.' På Swalen undfägnades vi med smör, ost och bröd och de blifwande brudsätorne kringbjöde ångande kaffe, hwartill karlarne satte den s k 'knäppen' 'thet är uttydt' ett hornmått fylldt med den fosterländska drycken finkel. Här war brudgummens far vår wärd. Gubben Swenning war en liten liflig bredaxlad gubbe. Han framställde oss för lagets främsta personer såsom Gästgifwaren i Öreryd, en rödhårig garftwaregesäll, organisten och skolläraren från Åsenhöga, som jemte en ung elef wid Seminariet i Göteborg skulle göra musik under bröllopet. Seminaristen war mycket angelägen att wisa mig sin swarta sammetsmössa med silfwerlyran och talte ofta om okunniga bönder, som ej förstå bättre, om wi Stodenter m m (en då mycket smickrande benämning får mig, som då war i femte klassen af Jönköpings skola). Jag har ofta frågat mig sjelf, hwad orsaken är, att folkets plägseder,

munarter och sånger allt mer och mer försvinna och har
funnit den hufvudsakligen ligga just hos dessa folkskole-
lärare, som anse sig vara så ofantligt lärda och som med
förrakt se ned på den öfriga allmogen. Höra de något gammalt
kärnord af lärjungen, gifwa de honom förebråelser för det
han nyttjar ett så bondskt ord och lära honom ett ofta
förwridet utländskt ord att bruka i stället. Är skol-
mästaren läsare och han uppsnappar någon folkvisa på barn-
nets läppar, förbjuder han det att sjunga sådane onytti-
ga wisor och lär det i stället några af Ahnfelts säve-
liga sånger. - Är han en sprätt, en halfherre fornedorar
han sig, att umgås med de förmögna bondsönerne och hör
handem sjunga en folkvisa säger han: Jag skall lära eder
trefligare Wisor, och sålunda får man i samma skogar der
man fordom hörde ekot upprepa en näckens polska (En piga
från Mo sjöng denna herrliga melodi, då den uppsnappades
af Arvid Aug Afzelius) en Inte skall du sörja m fl höra
Rullan går på Bergströms wind m.fl. oanständiga wisor,

Skriv endast på denna sida!

som Herr skolmästaren lärt sig i den stad der han dana-
des för lärarekallet.

Så länge föräldrarna själva lärde sina barn det lilla de
kunde, hvilket bestod i en sann kristendom, i att älska
fosterland och ära kungen, kunde aldrig munarten eller
folkwisan förswinna från folkets läppar.

Jag öfvergaf snart 'budkalfen' och wände mig till Garf-
varen, som war en särdeles glad och munter sälle. Han
förde mig ner till en mindre byggnad dit han skulle stäl-
la några glada pojkar. Här drack man öl och talte om
historier. Der fanns en poet med i laget en stor bred-
axlaⁿ dräng, som hette Anders. Garftwaren upplyste mig
att Anders warit kär i bruden, men att det var^{it} för stor
skillnad i egendomen för att de skulle kunnat blifwa
ett par. Då wi inkommo hade han nyss slutat författen-
det af en melankolisk wisa. Han sjöng den, sedan han ta-
git några djupa klunkar ur ölståنkan, på en enkel wemodig
melodi. Orden upptecknade jag för deras egendomlighets

Skriv endast på denna sida!

skull. De lydde

De rödaste rosor å liljorna grön
de pryda hela jorden så schön ./.
der gingo falska wänner
å lade derom råd
att det bandet skall aldrig slå in ./.
- - - - -

Jag gick te min wän
å feck tala mä den
hon lofwade sitt hjerta och sin tro ./.
tre wecker derätter
så skrifwer hon ett bref
att hon ensam will lefwa uti ro ./.
- - - - -

Jag läste det brefwet så godt som ja kan ./.
å tårarna på kinderne di rann ./.
å då feck ja se och förnimma försann
att hon redan hade hade tagit sig en 'an'./.
- - - - -

Denna första
vers är i
originalat
överstruken.

Inga rikedomar hafwer jag ärft ./.

å heller inga hafwer jag fått ./.

mä fattighet te werla

ä jag födder

tjena andra här warit min lott ./.

Å allri så wet ja

ifrå mi födslostund

att ja har gjort någon menneska emot ./.

men att ja ä fattiger

de rår ja inte för

ty jag hafwer mitt öde icke gjort.

Wi sökte få honom glad igen och den muntre garfwaren -
gjorde en fri öfwersättning af Tegnärs: 'werlden ty wärr
är af qvinnor full' med: Dä ä så godt om kjortla att du
nog kän få tag i en käre Anders.

Kl sju åto wi en wäldig qvällsvardl Rödan efter den började jag inse, att det ej skulle vara omöjligt för samlingen att äta upp förningen på tre dar. Före maten läste Prosten en bordsbön och 'Fader vår' och efter måltiden sjöngs en psalmwers, den klockaren på dragande emde-tes kall upptog Han egde en stark badröst, men som han ej öppnade munnen utan sammanbet tänderna, förekom han mig som en ofantlig surrande jättehumla.

Härefter begaf sig laget på loft, winfar och logar, för att i sömnens sköte smälta den massa mat den 'inmundigadt' och att stärka sig till nya bedriffter i grötfatet dagen derpå.

Min oåtskiljelige wän garfwaren förde mig till en närlägen gård der wi skulle ligga. Garfwaren, sockenskräddaren och jag lågo som d. kallas 'skafföttes' i samma säng. I samma rum i en säng ofwan vår låg klockaren och seminariisten.

Klockien började sakta snarka, men snart tilltog det till

den grad, att fönsterrutorna skallrade. Min wän garfwaren bekom detta ingenting. Han sof helt lungt. Då slutligen klockarens snarkningar öfvergingo till werkligt åskdunder, väckte jag garfwaren och rådslog med honom om sättet att tysta denna bombasun. "Det ska wi snart hjelpa," sade han, " om jag bara hade litet tråd, men det tänker jag skräddarenisse har. Jag skall trefwa efter i lummen." Han hittade verkligen ett trådnysta i skräddarens ficka. Sedan tog han wattenbuteljen och satte den på ett bord bakom skolmästarns hufwudgärd och fästade slutligen tråden löst kring buteljens hals. Då snarkningarna nått sin höjd drog han i tråden och watten strömmade med full fart i gapet på skolmästarn. Garfwarn halade skyndsamt till sig tråden och bad mig qväfwa mina skrattsalvor. Skolmästarn swor och slog Seminaristen, hvilken, han påstod, stött till buteljen. Skräddaren waknade och blef ovettig på de lärda herrarna derför, att de störde vår sömn. Härpå blef allt tyst. Det kalla om-

slaget hade förmögligen ett välgörande inflytande på Skolmästarns andningsprocess, ty den hindrade åtmistone ej min sömn.

Tidigt Söndags morgon woro alla i rörelse. Kl 5 kommo brudsätorne bärande gyldene trädkronor, hwari sex ljus brunno på hufwudet, och bjödo oss kaffe och morgonbesken. Garfwaren höll ett swassande tal till satorne, hwilka han önskade ett snart giftermål antingen med sig sjelf eller någon annan lika hygglig yngling. Slutligen bad han å skolmästarns vägnar om förlåtelse, för det denne råkat 'bära se lite illa te i sängen' och såde, att detta kom sig deraf, att han trots garfwarens warningar lekt för mycket med elden dagen förut. Skolmästarn kastade en ilsken blick på garfwaren och sökte dölja wattenflödet med sin digra lekamen. Brudsätorne hade bråttom och aflägsnade sig snart för att (de skulle) pryda sig till brudfärdens. De och brudtärnorne tycka aldrig de blifwa granna nog. En af tärnorne som lika som de andra blifvit pyntad af Sofie Mll Sofie och Lina
Skriv endast på denna sida!

aflägsnade sig en stund från de öfriga.

Då hon kom tillbaka märkte alla att hon ej var sig lik och på ~~M~~^{ll} Sofies förfrågningar swarade hon: "Jag wa ner hos dränga å rakade bort öjnabryna. Dä wa så lett! Också ett sätt att göra sig wacker.

Kl. 7 åto wi ett väldigt 'dawramål.'

Då brud och brudtärnor voro klädda d.w.s. då de i prestegårds kista warande både möjliga och omöjliga grannläter blifvit påfästade dem, infördes de i storstugan, som nu bemännes 'brudstugan' och hvarest prosten, brudgummen och gästerne voro församlade. Prosten klappar i händerne och allt sorl tystnar. Derpå säger han några ord med anledning af brudens utträdande ur föräldrahemmet. Bruden går derpå först till fadren, knäfaller och lägger hans hand på hufwudet och tackar honom för hans godhet mot henne under hennes vistelse i föräldrahemmet och lofwar att alltid förblifwa hans lydiga dotter. Sedan samma ceremoni upprepats med modern, fäste prosten församlingens förgyllda silfwerkrona Skriv endast på denna sida.

Sedan detta skett, uppläste prosten ordningen för processionen och derpå stämde musikanterne den ene på klarnett och den andre på hobaja upp en bröllopsmarsch. Man tågar ut på gården och sätter sig i åkdonen i föreskriften ordning. Bakpå hvarje släde stod en blosshållare försedd med twenne bloss, hwilka användes på hemfärden. Då första slädan, i hwilken brudgummen och Prosten åkte, kom utom porten, aflossades flere skott, hwilket förorsakade åtskilliga kullerbyttor i drifworne.

I andra slädan åkte bruden och hennes far ongifna af twenne s.k. hofriiddare och fyra blosshållare till häst. Så kom brudgummens far och mor, den öfriga slägten och slutligen de öfrige gästerne. Garfwaren och jag åkte i samma släda och den melankoliske Anders war vår blosshållare.

Wid intågahdet i Öreryds kyrka, gick man i samma ordning, man åkt, med den skillnaden, att bruden nu inleddes af Hofriiddarne. Brudparet leddes fram i koret, der de placrades på twenne stolar grannt utsirrade stolar. Wigseln

skedde wid Gudstjenstens början. Då bruden sade sitt ja hörde jag en djup suck wid sidan af mig. Den kom från Anders. Bakom brudstolarne stodo hofriddarne och brudsätorne. En af hofriddarne har brudgummens och en af såtorne bruden psalmbok om hand. Wid hvorje psalms början framlemna de den uppslagen och återtaga den wid dess slut.

Då prosten gick upp på predikstolen wände hofriddarne stolarne om.

Under predikan gick en tärna omkring med kyrkokryddor, bestående af öfra delen af en sockertopp, af hvilken hvor och en bet en smula. Som jag satt långt ner i brudstassen, war han helt och hållet kringgnad innan han kom dit, och som han war alldeles brunfärgad slöt jag att gubbarne i allmänhet tuggade snus. Garfwaren bet och färgade den om möjligt ännu brunare och räckte den sedan till mig, som också bet, trots kämbara spyattacker. Dessutom fick man sönderbrutna karameller, sockergryn, lokte watten m.m. Denna traktat war blott för brudguran, men då man kom på kyrkbacken fortsattes den till

Skriv endast på denna sida!

wänner och bekanta. Under Gudstjensten tjänade klarinetten och hobojen i stället för orgel. Efter predikan framgick man till altaret för att offra till prosten. Gubben hade förut stuckit en tolfskilling i handen på mig på det att jag skulle föregå med godt exempel.

Härpå lästes brudmässan under hvilken brudriddarne höllo pell ofwer brudparet.

Då man kommit på kyrkobacken skulle brudparet beskådas. Bruden war en lång ståtlig qwinna med gullgult hår och djupblå ögon, i hwilka det ej var underligt att Anders tittat för djupt. Hon wa*r* klädd i en blå klädeskjol. Lifwet war äfwen blått men öppet i brostet, der det tillsnördes med röda silkessnoder. På halsen bar hon säkert 10 halsband det ena grannare än det andra. För öfrigt war all prestegårds grannlåt sållad ofwer henne både fram och bak. (Prestegårds grannlåtskista skulle på Söderhafwets ör säkerligen utgöra en enorm förmögenhet.) På kyrkebacken undfagnades alla sockeboar med den s.k. 'kyrkomaten', bestående af brödkifwor, kringlor, bakelser, ostkaka m.m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

denna sista
mening:
Gubben - -
- - exempel,
är överstruk
en i origi-
nalet.

Sedan företogs hemfärden till bröllopsgården å samma ordning som till kyrkan. Nu brunno blossen och afspeglade sig skönt emot den hwita snön och dēn mörka skogen. Då wi ännu hade en fjerdingväg till bröllopsgården, hastidde twenne af de ridande blosshållarne i förväg till Bröllopsgården, för att enligt gammal sed förfråga sig, om 'stassen' war välkommen tillbaka och återkommo snart med det skeckeligt swar, att om alla wilja uppföra sig artigt och ej störa friden äro alla välkomma. Den, som stör friden, plekte 100 daler till brudparet.

Då wi hörer kommo till bröllopsgården, sköts der general-salfwa. Innan wi stego ur skulle wi liksom wid första ankomsten 'wälkomnas'. Då man inkommit i Brudstugan, sjöngs en psalm, hwarefter prosten läste en kort bön för de ny-giftas lycka. Sedan emottogo brudparet gratulation.

Nu kom den fyra timmar räckande middagen. Tänken Eder ständigt tuggande bondkäftar i fyra timmars tid, och I fyra timmars tid, och I skolen mindre förväanas öfwer att

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

överstryknin-
gar och änd-
ringar, på
samma sätt
som det är i
originalet.

'bond' i bond-
käftar är ö-
verstruket m.
blyerts.

maten

förningen tog slut, än att (allt detta) fick rum i respektive magar.

Swenskens fallenhet för krus förnekade sig icke heller här. Innan alla efter tillbörligt trögande intagit sina platser dröjde säkert en halftimma. Den som ej krusar anses högst obefwad. Brudparet intog högsätet. Prosten satt till wenster och äldsta brudsätan till höger sidan om dem. Sedan kommer slägten och derefter hvar och en efter rang och wärdighet. Hvarje gått 'spelades in' men så fort brudgummen 'skålat' fatet tystnade spelet. Prosten läste bordsbönen. (Då man ätit smör bröd och ost och supit kom den fastare maten.) Första rätten som spelades in var salt kött och fläsk. Andra bruna bönor och fläsk. Tredje gröt och mjölk eller den så kallade brudmannawällingen. Fjerde Fisk. Femte fruktsoppa Sjette pannkaka. Sjunde Kalfstek. Åttonde Ostkaka. Nionde sötost och slutligen torta. Wisserligen funnos ännu ifrån Jönköping och van der Hagen anskaffade krokaner, men dessa woro blott

'skåderätter' för att reta appetiten. De borttogos så snart tortan var förtärd. Mellan hvarje rätt cirkulerade brännvinsflaskan och Ölståنkan. Snus bjöds ur en ofantlig näfwerdosa. Garftwaren war min granne. Under bordet funnos en massa byrackor som skällde och betos. Då Garftwaren märkte att jag tyckte skräp om sällskapet uppmanade han mig att taga en duktig pris snus hvarje gång dlosan cirkulerade. Jag samlade sålunda en stor hög. Garftwaren utportionerade sedan snuset på brödbitar till hundarne, som slöko obesidt, grinade illa och efter den betän försvunno de allmänt. Då wi ätit tortan sloggs ett glas win till hvar och en och Prosten wände sig till brudparet och sade: "Jag har den äran föreslå brudparets skål." (Bland andra goda seder i Mo är äfweden, att der aldrig hållas några långa tråkiga tal). Wid denna skål af-sköts många skott och spelmännen blåste en sorts fanfar. Då man uppstigit från bordet afsjönks en psalmvers. Sedan drack man kaffe, hwarefter dansen genast började.

Skriv endast på denna sida!

efter ordet
näfwerdosa
kommer en x
marginalanm.
i originallet
som börjar
Garftwaren
war min gran
ne.....
den meddelas
här inne i
texten.

med ordet
allmäny är
marginalanm.
slut.

Spelmännen blåste en 'bleking' och nu skulle bruddansen dansas. Brudgummen skulle nu dansa med alla qvinfolken från brudens mormors mor (som eget nog lefde) till den yngsta 'fántan' i laget. Under dansen bar han sin med en guldtrens och en blomssterqvast utsirade hatt på hufwudet.

Då brudgummen slutat denna trötsamma skyldighet, skulle bruden dansa bruddansen med alla gubbar och drängar. Kavaljeren lånade då brudgummens hatt. Under dansen skulle han oförmärkt smyga d.s.k. 'dansepengen i handen på henne.

Denna penning wanl en riksdalersedel stoppade bruden flinkt i barmen. Bleking är en ganska wacker dans. Drängen fattar pigan om lifwet med båda händer och hon lägger sina på hans axlar. Fötterne rör sig blixtsnabbt. Då drängen vill snurra åt andra hållet stampar han hårdt i golfvet och slänger sedan högra benet högt i luften. Detta kallas att träffa kubb. Meningen är att han wid uppsparkningen skall nå taksyllen. Som Gunnars stuga war högre än wanligt råkade ingen mer än Anders 'kubben'. Det hurrades härwid

och han kallades för qvällen 'danskung.' Då swängningén åt andra sidan slutat, uppgifwer drängen ett muntert rop och fygter pigan på sina senfulla armar mot taket. Det finns således nationaldanser äfwen i Småland. Fastän bruden nyss slutat denna mattsamma omdansning, såg jag henne omedelbart derefter swänga om i den allmänna dansen, som sedan började. Den s.k. skuttaren, ett sorts lot is tot, dansades utom wals och bleking, hwilken först-nämnde war favoritdansen. Dansen fortsattes till långt in på morgonen. Sista dansen bestod i en sorts långdans.

Alla ogifta karlar taga hvarandra i händerne och snurra sedan runt om brudgummen till dess han blir omgjordad af denna lefwande mur. Han skall nu förswaras mot de gifta karlarna, som efter wigseln med skäl kunde göra anspråk på att räkna honom till sina ledar. Dansen will uttrycka att drängarne äro ledsna att mistaen wän, som härefter måste sysselsätta sig med familjelif. Duktiga slängar utdelades under denna danslek. Har man groll till någon kan man passa på under denna lek att gifwa honom en minnesbeta.

Skriv endast på denna sida!

Ingen får wredgas öfwer d e slag han får. Jag deltog i leken och fick också tåla att få näsa och mun i blod. Det var skolmästaren, som gaf mig slaget. Han hade ämnat åt ät garftwaren, hvilken han ville betala för gammal ost, men denne undvek det. Garftwaren gaf derpå Skolm en skrällande äkta Svensk örfil. Slutligen framgick far der Gunnar sjelf för att göra slag i saken. Det war ett nöje att se med hvilken lättethet hans muskulösa armar bannade hemom väg till brudgummen. Här mötte han dock ett häftigt motstånd af danskungen Anders och dem emellan började en häftig brottning wärd att beskrifvas af en Snorre-Sturleson. Deras strid blef enskild och hopen upphörde med det allmänna tumultet och sågo på fulla af beundran. De båda kämparna togo s.k. liftag och båda ansträngde sig att fälla sin motståndare till marken. Slaggen fostrar starka armar.

"Ska wi sluta Storfar" frågade Anders lugnt efter en stunds förlopp "Nej pojke du slåss som en karl. Än ska wi ha en

wärd t.o.m.
Sturleson,
överstruket
i originalet.

9118:26.

26

dust". Slutligen började den 56årige Gunnar mattas. Anders gjorde en öfvermenschlig kraftansträngning, lyfte Gunnar mot taket och slog honom häftigt i golfwet. "Bra pojke bra" ropade Gunnar. "Jag börjar bli gammal, men högeligen gläder det mig att än finnes must hos våra pojkar. Tack för taget."

Under tiden hade gubbarne passat på och fått brudgummen i sin krets. Sedan började samma lek hos qvinnfolken. Pigorna omringade bruden och gummorna skulle nu ta henne ur deras leder. Deras strid blef wäl ej så häftig men så mycket mera löjlig att åse. De tjocka gummorne arbetade sig dock snart till centern, hwarifrån de under jubelrop förde bruden med sig. Derefter dansades kronan af bruden. Den föll framför fötterne på Elin brudgummens syster. Hon skulle således bläfva fört gift af de närvarande. För att utröna hwem, som skulle blifwa den lycklige blefvo ögonen förbundna på brudgummen. Drängarna togo ring och brudgummen utpekade garfwaren såsom denne, gerigenom att han satte

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hatte på hahs hufwud. Garfwaren fann sig genast, då wi gratulerade honom, och sade: "Will Elin så står vårt bröllop nästa år så års."

Denna natt tillbringades på samma sätt som den förra. Jag skyndade mig att somma, för att ej störas af Kl^S befarade snarkningar.

Annandagen war det de unga tu som skulle bestå kalaset.

Bruden kom sjelf och bjöd oss kaffe och morgenbesken. Hon war nu ~~ekkelt~~ klädd med en liten mössa på hufwudet. Hon tyckte nu om att kallas ungmor. En bruðsäta utgjorde hennes sällskap. Kl 7 åto wi davra mål. Kl 9 tog prosten till ordet och uppmanade laget att 'lägga i skälen.' En stor silfwerskål framsattes, i hwilken de nygiftas grundplåt skulle hopsamlas. Jag lägger min ene halfgår i skälen, sade gubben Svening, om sonen ger me hederligt unnatak. Gunnar fram och lade en revers på 12000 daler i skälen. Efter dem framgingå den öfriga slägten och gästerna. Skälapengarne uppgingo till en ganska stor summa, ithy att

ingen offrade mindre än 5 riks., om han war karl, och ej mindre än två om det war en qwinna. Äfwen de inkomna penningarna fördes ett ordentligt protokoll, tillkännagifwande hwem och huru mycket hvor och en tillskjutit. Detta protokoll förvarades de nygifta. Då någon af dem, som lagt i skålen eller deras närmaste träda i äkta ständet, äro de nygifta af bruket förbundna att gifwa dem i skålen minst lika mycket igen. Dessa skålpenningar äro således endast ett stående lån. Till kokerskan och spelmannen sammanskjuter man derefter äfwen penningar.

Annandagsmiddag skall alltid wankas brudmannawälling (hwitgröt) Då kocken håller på att uppösa gröten är det wanligt att blosshållarne bortstjälä kittlen och föra den derpå wanligen upp på något tak, der de i ro kunna förtära det eröfrade. Så skedde äfwen nu och många qwicka uttryck hörde man borta från takåsen.

Som klockanen härefter war tolf intogo wi åter en lika mäktig middag som dagen förut. Skaderätterne woro nu å-

ter framme, men inflyttades åter i det stora ekskåpet der de troligen få stå till nästa bröllop i släkten, då de åter framtagas för att reta appetiten. Brudens far drack gästernas skål. Härpå ämnadé klockarealsven swara med ett längre tal, men som han jemmerligen kom af sig, är föga att befara att han skall införa den tråkiga seden i en ort der man blott säger skål då man will dricka någon till.

Efter maten upptogo brudriddarne den s.k. säckmaten eller förning till de nygifta på det de måtte ha någonting att börja med. Kära mor framtog en splitterny säck, hwaruti först nedlades hennes tribut, bestående af flere kakor, ett fjerdedels swin, en bringa, en större ost samt en smörbytta. Brudgummens mor kom fram med ungefär samma gåvor och sedan de öfriga gästerne med mindre matskott.

För att uppmana till fritikostighet sjöngo swennerne:

"Den, som är flinker

han komme med fläskaskinker,

men den som är noger

han komme med fåraboger."

Skriv endast på denna sida!

M. 9118:30.

30

Kl 3 stodo prostens hästar för dörren att hemta oss.

Bröllopet skulle visserligen stå en dag till, men prost
ten var 82 år och behöfde således komma hem i ro. Åter
jag m^{ll} Andr~~e~~tte vid min sida i slädan och gamle Möller
satte åstad. Wär affärd helsades med hurrarop, musik och
salut. Snart woro wi i Prostgården och snart war jag fjer-
ran från dessa orter, men sent skall jag glömma detta kro-
nobröllop i Mo. Hwad, som tilldrog sig på aftonen och da-
gen derpå, fick jag aldrig weta, men min wän Garfwaren
försäkrade mig, uppriktigt nog, att då presten rest skul-
le det blifva "ett annat lif i spelet", "ty", såsom det
står i wisan, "en wet respekta hm hm på bröllop."

Lund den 14 Februari 1863

C. A. R. Lothigius.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV